

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*De Geest van God, de Heer, rust op mij,
want de Heer heeft mij gezalfd.*

Jes 61:1

Armen krijgen goed nieuws, mensen met verslagen harten weer hoop, gevangenen de vrijheid. 'Om een genadejaar van de Heer uit te roepen' (Jes 61:2), zegt de profeet. Bij die woorden wil ik stil staan vandaag. Een genadejaar, een jaar van zegen, geluk en voorspoed. Hoe komen die woorden bij je binnen? Wat roept het bij je op? Goed nieuws krijgen... wat kan een mens daarvan opknappen, wat kan een mens daarnaar verlangen! Kun je een moment voor de geest halen waarin je – tegen alle verwachtingen in – goed nieuws te horen kreeg? Eindelijk dat lichtpuntje waarop je al zo lang hebt gewacht. Een bericht dat de medicatie toch aanslaat; een telefoontje, iemand die op een gitzwarte dag tegen je zegt: 'ik kom nu naar je toe; zeg maar hoe ik helpen kan'.

Een genadejaar... een jaar van zegen: wat zou dat welkom zijn. In januari maken we de balans op en kijken we terug op het voorbije jaar. Op de momenten van zegen, maar ook op die dingen die pijnlijk en moeilijk waren. Het verlies dat ons overkomen is, de teleurstellingen. Zal 2023 een beter jaar worden? Een jaar van meer verbondenheid, van meer geduld en liefde? Het hoort er een beetje bij: in januari ontkom je er niet aan... die vraag of je ook goede voornemens hebt. Wat ga je dit jaar anders aanpakken? Van welke gewoontes wil je echt af? Zo'n nieuw en onbeschreven jaar heeft iets puurs, zoals een besneeuwd landschap waarin nog geen sporen getrokken zijn of een waterplas waarin nog geen rimpeling te zien is. Alles is nog mogelijk.

Maar we weten ook allemaal dat we met het verstrijken van een nieuw jaar niet opeens nieuwe mensen zijn geworden. Onze leefwereld is niet van de één op de andere dag compleet veranderd. Door het verstrijken van de tijd en de gang van de seizoenen, alles wat we meemaken aan vreugde en aan verdriet, aan teleurstelling en schuld, kan een mens wel milder worden; we kunnen groeien in geduld, in onderscheidingsvermogen. Maar ons karakter, de neigingen die ons drijven, veranderen meestal niet fundamenteel. We zullen nog steeds op dezelfde manier op elkaar reageren omdat we nu eenmaal zijn wie we zijn.

Als dit voorbije jaar moeizaam en zwaar heeft aangevoeld, dan zullen de Bijbelteksten van deze zondag vermoedelijk erg herkenbaar zijn. Als er veel gebeurd is, of er veel van je gevraagd werd, dan kun je verlangen naar een tijd van rust, een periode waarin je weer op adem mag komen. De kans om een nieuwe weg in te slaan, de kans om andere keuzes te maken. De Bijbellezingen van deze zondag roepen ons op om altijd hoop te houden, om ondanks het kwaad in deze wereld, het koninkrijk van God te blijven verwachten. Om je toe te vertrouwen aan de bevrijdende boodschap van het evangelie, het goede nieuws.

Ik begin vandaag bij Jesaja "De Geest van de Heer rust op mij, want de Heer heeft mij gezalfd, om aan armen het goede nieuws te brengen, en verslagenen van hart hoop te bieden" (Jes 61:1). Zo begint deze profetie. Jesaja 61 hoort bij het laatste gedeelte van het boek Jesaja. Waarschijnlijk moeten we dit gedeelte situeren aan het einde van de

zesde eeuw voor Christus, wanneer Kores, de koning van het Perzische rijk, de ontheemde ballingen laat terugkeren naar Israël.

Vrijheid: daar begint de vreugdebode mee. Ze hadden er zo lang op gewacht. Zeventig jaar wonen de ballingen in Babylon. Ouderen sterven er, en een heel nieuwe generatie groeit er op. Psalm 137 zegt het zo sprekend: “aan de rivieren van Babel, daar zaten wij treurend en dachten aan Sion; in de wilgen op de oever hingen wij onze lieren” (Ps 137:1-2). Een mens aan de oever van een rivier, onder een treurwilg. Uitkijkend over het water, vol met gedachten over het leven dat zo anders gelopen is. Ze hadden ervan gedroomd: hoe ze lachend en juichend zouden terugkeren. En nu is het dan eindelijk zover. Ze zijn vrij om te gaan. De banden van gevangenschap zijn voorgoed verbroken. De oorlog is eindelijk voorbij. Ze mogen gaan, terug naar het land van hun voorouders.

Maar als zij dan eindelijk voet zetten in het land van belofte, is er zoveel om moedeloos van te worden. Want het land waar de ballingen naar terugkeren ligt er droevig en kaal bij. Steden en huizen zijn leeggeplunderd, en de eens zo vruchtbare akkers en wijngaarden zijn dor en kaal. Heel even klinkt het woord ‘wraak’ in vers 2. Heel begrijpelijk. Er is zoveel dat vernield is, zoveel dat kapotgeslagen is. Je zou van minder gaan haten. Bij deze woorden moeten we onherroepelijk denken aan de kapotgeschoten steden in Oekraïne, en al die andere plaatsen in de wereld waar mensen moeten leven in de modder en de rotzooi. Wie zou er in zo’n situatie niet denken aan wraak, aan genoegdoening, verplicht herstel? Ik kan het me voorstellen als u moet denken aan de tijd van wederopbouw zo vlak na de eerste wereldoorlog, toen velen van u nog kind waren. Ook toen speelden die vragen: hoe moesten we omgaan met burgers die in de oorlog de verkeerde kant kozen?

Maar Jesaja blijft niet hangen bij een hard oordeel. Alles wat Jesaja zegt ademt een sfeer van rust en ontspannenheid. De pijnlijke herinneringen aan de oorlog zijn er nog wel, maar daar legt Jesaja niet de focus op. Alle aandacht gaat uit naar Gods helende kracht, naar het licht dat doorbreekt in het donkere bestaan van mensen; het einde van de oorlog zodat de aarde een nieuwe kans krijgt om te ontdooien en te ontluiken.

Jesaja begint de ballingen te troosten. Dat is het tweede dat de vreugdebode doet. Al eerder heeft die boodschap geklonken: ‘troost, troost mijn volk’ (Jes 40:1), want het lijden is voorbij, de schulden vergeven. Jesaja kondigt een genadejaar aan, een jubeljaar waarin het geteisterde land weer tot rust mag komen, een jaar waarin verlaten streken weer bevolkt worden en vervallen steden worden herbouwd (Jes 61:4). Een jaar ook waar diepgeslagen wonden geheeld worden, waar rouw voorzichtig plaats maakt voor herstel. Het verdriet wordt milder en de vreugde doet terug haar inkeer in het land. Jesaja weet precies te verwoorden wat er leeft in de harten van de mensen. Een perspectief van hoop; eindelijk op adem mogen komen, de rust en de ruimte om te herbouwen wat vernield is. En dat perspectief, die belofte: zo schenkt de vreugdebode de mensen troost.

Maar niet alleen het land krijgt een nieuwe kans. Ook met zijn volk maakt God een nieuw begin. En daarmee kom ik tot het derde dat de profeet maakt: de ballingen mogen weer leven in vreugde. Want Jesaja verbindt dat nieuwe begin met de traditie van het Joodse jubeljaar. Jubel komt van het Hebreeuwse woord *jobheel*, dat ramshoorn betekent. De mensen die afgelopen zaterdag hebben meegedaan aan de Bijbeldag

hebben zo'n ramshoorn kunnen zien en kunnen horen in Biblia, het nieuwe Bijbels-belevingscentrum in het Grootseminarie van Brugge. Het blazen op de ramshoorn luidde dit bijzondere jaar in, waarover in Leviticus 25 gesproken wordt. Elk vijftigste jaar moest een jaar van gerechtigheid zijn, een heilig jaar, waarin armen en rechtelozen een nieuwe kans krijgen. Een jaar van vreugde omdat schulden worden kwijtgescholden.

In het jubeljaar werd er niet gezaaid en geoogst. Het volk leefde slechts van datgene wat het land nog opbrengt. Het is een jaar van rust voor de aarde. De akkers, de wijngaarden en de olijfgaarden: ze komen braak te liggen. De aarde wordt omgeploegd zodat er weer zuurstof in de bodem komt en de bodemstructuur zich herstelt. Zo wordt uitputting voorkomen. Aan de armen den kwetsbaren wordt een tijd geschonken om weer op adem te komen. In het jubeljaar worden bezittingen die mensen waren kwijtgeraakt weer teruggegeven. Een herstel van verloren bezit. Land om te bewerken, een huis om in te wonen. Zo kregen mensen weer grond onder hun voeten.

Jesaja gebruikt het beeld van het jubeljaar om te spreken over een nieuwe toekomst die opengaat. Het jubeljaar dat Jesaja aankondigt houdt een totale omkering in: verdriet maakt plaats voor vreugde; verwoesting voor herstel. De treurenden ontvangen een nieuwe naam. Dat lezen we in vers 4. Ze worden vanaf nu 'terebinten van gerechtigheid' genoemd. Het woord terebint verschijnt al in Gen 18. De eiken van Mamre, vertaalt de nieuwe Bijbelvertaling daar, waar Abraham drie mannen ontmoet die door de Heer gezonden zijn. Een terebint is een knoestige, diepgewortelde boom die schaduw en beschutting geeft. Wat een prachtig beeld is dat: knoestige, sterke bomen die door weer en wind overeind blijven. Sterk en diep geworteld in de aarde... gegrondvest in het recht van de Eeuwige.

Jesaja schetst hoe verdriet en moedeloosheid zijn verdwenen uit het land. Geen stof meer op het hoofd, maar een kroon, een sieraad. Weg de rouwkleding. Royaal mag vreugdeolie weer gebruikt worden. Niet langer zijn mensen gehuld in mantels van verslagenheid. Ze dragen feestelijke kleding. Lof en dank op de lippen. Een halleluja vult de straat.

Maar die nieuwe toekomst houdt ook een vernieuwde vorm van dienstbaarheid in. We maken even een sprongetje naar vers 6: 'en jullie worden priester van de Heer genoemd, dienaar van onze God zul je heten'. Na een nieuwe naam, krijgt het volk van Israël ook een nieuwe bestemming. Het tweede deel van vers 6 is duidelijker in de herziene Statenvertaling: 'je zult het vermogen van heidenvolken eten, je beroemen in hun luister'. Je leest er bijna overheen, maar hier wordt het verbond opengebroken. De andere volken zullen hun gaven komen aandragen in de tempel, en de priesters zullen ze in ontvangst nemen als dienaars van de Heer. Alleen die gaven zijn hun deel, want even verderop lezen we dat de Heer, de God van Israël het recht liefheeft. Offers van roofgoed, daar gruwelt de Heer van. Heldere, duidelijke woorden. Dit is waartoe Israël en waartoe ook wij geroepen zijn: om niet voor jezelf te leven, maar te leven vanuit dienstbaarheid en verbondenheid. Het algemeen priesterschap is een opdracht voor ons allemaal. Wij zijn allemaal nodig, ieder op zijn eigen manier.

Ook in het Mattheüsevangelie gaat het over roeping. Mattheüs vertelt hoe het optreden van Jezus begint. En ook hier begint het met dreiging. Johannes de Doper is gevangengenomen en Jezus wijkt uit naar het gebied van Kafarnaüm, in de buurt van het meer van Galilea. Daar begint Jezus het evangelie te brengen. Het is het gebied van de stammen Zebulon en Naftali. Daarom laat Mattheüs hier Jesaja 9 klinken. Het land van Zebulon en Naftali stond al in de tijd van Jesaja bekend als het Galilea der heidenen. Israëlieten en andere volkeren leefden er naast elkaar. En juist in dat Galilea der heidenen gaat een nieuw licht op. Aan alle mensen die het horen willen, verkondigt Jezus het goede nieuws.

Ook de woorden van Jezus gaan over een nieuw begin. 'Kom tot inkeer', lezen we, 'want het koninkrijk van de hemel is nabij' (Matt 4:17). Mattheüs gebruikt een werkwoord dat van het Griekse *metanoia* komt. En dat betekent: 'spijt hebben', 'tot inkeer komen', 'je gedachten veranderen'. Even later lezen we hoe Jezus langs het water loopt en daar de broers roept om hun netten te verlaten en hem te volgen. 'Kom, volg mij, ik zal van jullie vissers van mensen maken' (Matt 4:19). Simon en Andreas horen die stem, en ze luisteren naar hem. 'Meteen', zo benadrukt Mattheüs verlieten ze hun netten en volgden hem.

Dat is nogal wat: om alles wat bekend is, datgene waar je je brood mee verdient, meteen achter te laten. De uitnodiging van Jezus moet hen blijkbaar diep in het hart geraakt hebben. Er moet al iets gaande zijn geweest in hun binnenste: een verlangen naar een andere bestemming, de hoop op de omkeer van verhoudingen, een wereld waar recht wordt gedaan aan mensen. Jezus spreekt taal die ze kunnen verstaan. 'Wordt vissers van mensen'. Dat is zijn uitnodiging. Simon en Andreas zijn alle dagen op het water te vinden met hun netten. Jezus gebruikt heel bewust woorden uit hun eigen leefwereld, zodat hun harten opengaan voor zijn uitnodiging. 'Wordt vissers van mensen'. Help mij om mensen uit de diepten van ellende op te vissen; help mij om verlorenen aan land te trekken, help mij om mensen te troosten bij wie het water aan de lippen staat. Simon en Andreas geven meteen gehoor aan zijn oproep, en even later doen Jacobus en Zebedeüs hetzelfde.

'Kom en volg mij'. Ik wil je uitnodigen om eens goed over die vraag na te denken. Hoe kan ik helpen, in onze kerk of in de samenleving, om ja te zeggen op die uitnodiging van Christus. Hoe kan ik helpen om mensen te troosten, om de goede boodschap van het evangelie handen en voeten te geven? Denk eens goed na over de talenten die je gekregen hebt en hoe je ze kunt inzetten. Want ook in onze gemeente zijn helpende handen overal nodig.

'Kom en volg mij'. We worden uitgenodigd om in beweging te komen, om te luisteren naar zijn stem. Om aan armen het goede nieuws te brengen. Om mensen die verlangen naar een andere manier van leven, mensen die zo uitzien naar een beetje liefde, naar verbondenheid en recht, te troosten met woorden van hoop en bevrijding. Iedereen kan daar op zijn of haar manier een steentje aan bijdragen. Het hoeft niet te betekenen dat je gelijk een grote taak op je neemt, al zal de kerkenraad daar zeker blij mee zijn. Door hier gewoon te zijn, door trouw te blijven aan God, en hier in ons Keerske met elkaar te vieren, te bidden en te leren, door liefdevol met elkaar op weg te gaan; door een gastvrije en open protestantse gemeenschap te zijn waar ieder mens welkom is: zo

kunnen wij gehoor geven aan die uitnodiging: kom en volg mij. Of zoals Psalm 40 het zo mooi zegt:

*Uw wil te doen, mijn God, is mijn vreugde.
diep in mij, koester ik uw wet.*

Mogen de woorden van Jesaja en Mattheüs ons in beweging zetten. Dat er hoop is, in het bijzonder voor mensen met verslagen harten. De hoop dat alles zich zal omkeren: verslagenheid die plaats maakt voor nieuwe kracht, rouw voor vreugde. Gods gezalfde is gekomen om ons te troosten. Maar hij zet ons ook in de vrijheid. Jezus maakt ons vrij. Alles wat ons vasthoudt om vrije mensen te zijn: de gedachten die ons benauwen, de zonden die ons beknellen, wonden die je meedraagt: hij maakt ons vrij. Zodat je weer in vreugde leven kan. Hij wil het allemaal van je wegnemen. En hij roept ons op om hem achterna te komen. Om de vreugde, de liefde en de troost die we van hem ontvangen ook door te geven. Om zelf getuigen te zijn van het nieuwe leven in Hem. Ook wij zijn geroepen om de verslagenen van hart weer hoop te bieden, om armen goed nieuws te brengen en treurende te troosten. Getuigen van het evangelie, hoop geven en troosten waar je kunt: dat zijn hele concrete handelingen waartoe wij allemaal geroepen zijn.

Jesaja verkondigt een genadejaar, een jaar van vreugde en zegen. En dat na zoveel oorlog en ellende. Moge het ook ons gegeven zijn. Dat vreugde, blijdschap en gerechtigheid ons ten deel mogen vallen. Door Christus onze Heer.

Amen.